

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТЬ «ІНВЕСТИЦІЇ» ТА «ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПРОЕКТ»

Ткачук І.І., Лядська М.В.

Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

Розглянуто підходи до визначення сутності поняття «інвестиції». Проаналізовані підходи до визначення поняття «інвестиційний проект». Узагальнено існуючі визначення поняття «інвестиційного проекту». Виокремлено основні ознаки категорії. На основі проведеного аналізу запропоновані авторські визначення понять «інвестиції», «інвестиційний проект».

Ключові слова: проект, інвестиції, інвестиційний проект, витрати, прибуток.

Постановка проблеми. Поняття «інвестиції» та «інвестиційна діяльність» завжди знаходяться в центрі уваги економічної думки. Будь-яке підприємство формується і розвивається на основі інвестицій, а інвестиційна діяльність визначає умови економічного розвитку.

Розбіжності щодо трактування понять «інвестиції» та «інвестиційний проект» обумовлені різними економічними школами та науковими течіями, а також незгодженістю змістовних складових поняття. Як наслідок, це веде до ускладнення інтерпретації та викривлення інвестиційних результатів на мікро- та макроекономічному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Широке коло питань щодо проблематики інвестиційної діяльності, обґрунтування різноманітних методичних підходів до визначення поняття «інвестиції», розглядають у своїх працях вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти: І. Бланк, В. Бочаров, А. Бистряков, П. Віленський, Л. Гітман, А. Гойк, В. Гриньов, М. Джонк, А. Загородній, В. Захарченко, А. Ідрисов, А. Марголін, А. Маршалл, А. Мертенс, Ю. Несветаєв, А. Пересяда, В. Пономаренко, В. Федоренко, Р. Холт, В. Шеремет.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Категорія «інвестиції» так

само, як і «інвестиційний проект», не дивлячись на багаточисленне вивчення інвестиційних процесів, як понятійна одиниця не має сталого загальноприйнятого визначення. Всі тлумачення понять спираються на окрему певну сутність, властиву особливостям різних економічних наук, при цьому не завжди спостерігається одноманітність в розумінні інвестицій або інвестиційного проекту з боку теоретиків економічної науки, які розвивають наукові підходи для даної галузі знання, і практиків, що керуються практичними рекомендаціями для господарюючих суб'єктів.

Тому виникає необхідність визначення єдиного поняття «інвестиції» та «інвестиційний проект», яке б давала можливість врахувати теоретичні та практичні аспекти діяльності підприємства.

Мета статті. Метою роботи є аналіз та систематизація основних підходів до визначення сутності поняття «інвестиції» та «інвестиційний проект».

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиційна діяльність відіграє важливу роль у створенні бази розвитку будь-якої країни. Тому в сучасній економічній літературі існують численні визначення таких понять, як «проект», «інвестиційний проект», «проект комерційний», «управління проектами» тощо.

Якщо розглядати поняття «проект», то наразі не існує єдиного визначення. Частіше за все, проект розглядають як завдання з певними вихідними і необхідними результатами, при цьому включаючи такі умови як термін, вартість та якість. Слід не забувати, що дане поняття включає сукупність документації, що відбиває сутність і порядок реалізації певної ідеї.

Важливим аспектом інвестування як науки є визначення поняття інвестиції. У різних розділах економічної науки та різних галузях практичної діяльності його тлумачення має свої особливості.

Термін «інвестиції» першочергово ототожнюється з латинським «investire», що означає «облачати», «вкладати», або з англійським «investments», що означає «капітальні вкладення».

Визначень поняття «інвестиції» величезна кількість, адже кожен економіст трактує їх по-своєму. Але найбільш чітке і лаконічне визначення дав лауреат нобелівської премії з економіки, доктор Вільям Шарп. З його визначення

впливає сутність інвестування, яка полягає в тому, що сьогодні інвестор віддає свої гроші для того, щоб завтра отримати їх ще більше.

Проте професор Пересада зазначив, що «інвестиції» є значно ширшою економічною категорією, ніж довготермінове капіталовкладення у виробничі активи, оскільки можуть здійснюватися в різноманітних формах (реальній, фінансовій, інтелектуальній, інноваційній), у кінцевому результаті отримується дохід, дивіденди тощо. Проте максимізація прибутку не завжди є метою інвестицій, в окремих випадках виникає необхідність підтримки збиткових, але важливих для національної безпеки галузей і виробництв, що забезпечує збереження робочих місць і досягнення інших соціальних ефектів [6].

Згідно із Законом України «Про інвестиційну діяльність» під інвестиціями слід розуміти всі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності, внаслідок якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект. Таке

Таблиця 1

Підходи до визначення поняття «інвестиції»

Автор	Визначення поняття
І. А. Бланк	Інвестиції – вкладення капіталу в грошовій, матеріальній і нематеріальній формах в об'єкти підприємницької діяльності з метою одержання поточного доходу або забезпечення зростання його вартості в майбутньому періоді.
Я. С. Меркулов	Термін «інвестиції» походить від латинського слова investire – одягати. З фінансової та економічної точок зору інвестування може бути визначене як довгострокове вкладення економічних ресурсів із метою створення й одержання чистого прибутку в майбутньому, перевищення перевищує загальну початкову величину інвестицій.
В. Р. Золотогоров	Інвестиції – це вкладення коштів (внутрішніх і зовнішніх) у різноманітні програми і окремі заходи (проекти) з метою організації нових, підтримки і розвитку виробництва (виробничих потужностей), технічної підготовки виробництва, отримання прибутку та інших кінцевих результатів.
І. В. Сергеев і В. І. Веретенников	Під інвестиціями в широкому значенні необхідно розуміти грошові кошти, майнові та інтелектуальні цінності держави, фізичних осіб, що спрямовуються на створення нових підприємств, розширення, реконструкцію і технічне переозброєння діючих, придбання нерухомості, акцій, облігацій та інших цінних паперів і активів з метою отримання прибутку (і) або іншого позитивного ефекту.
М. Ю. Маковецький	Інвестиції – це вкладення заощаджень усіх учасників економічної системи як в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, так і в цінні папери та інші активи з метою отримання доходу (прибутку) або досягнення позитивного (соціального) ефекту.
Р. П. Підшиваленко	Інвестиції – це сукупність витрат, які реалізуються у формі цілеспрямованого вкладення капіталу на певний строк в різні галузі і сфери економіки, в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності для отримання прибутку (доходу) і досягнення як індивідуальних цілей інвесторів, так і позитивного соціального ефекту.
Дж. Кейнс	Інвестиції – це «...приріст цінності капітального майна в результаті господарської діяльності даного періоду... та частина доходу за даний період, яка не була використана для споживання»; «...купівля окремою особою або корпорацією якого-небудь майна, старого або нового, будинку або машини, цінних паперів на фондовій біржі і т. д.».
К. Макконнелл і С. Брю	Інвестиції – це витрати на будівництво нових заводів, на верстати і обладнання з тривалим терміном служби і т. д.
П. Самуельсон	Інвестиції (або капіталовкладення) – це приріст запасу капіталу країни, тобто будівель і споруд, машин і обладнання, а також товарно-матеріальних запасів протягом року. Здійснення інвестицій пов'язане з відмовою від поточного споживання заради збільшення майбутнього споживання.
Ф. У. Шарп, Р. Дж. Александер і Дж. В. Бейлі	В найбільш широкому розумінні слово «інвестувати» означає: «розлучитися з грошима сьогодні, щоб одержати більшу їх суму в майбутньому». Віддавати гроші доводиться зараз і в певній кількості. Винагорода надходить пізніше, якщо надходить взагалі, і його величина заздалегідь невідома.
Л. ДЖ. Гитман і М. Д. Джонк	Інвестиції – це будь-який інструмент, в який можна помістити гроші, розраховуючи зберегти або примножити їх вартість, та/або забезпечити позитивну величину доходу
Дж. Доунс, Дж. Е. Гудман	Інвестиції – це використання капіталу з метою отримання додаткових коштів або шляхом вкладення в привабливі інвестиційні проекти (прибуткові підприємства), або за допомогою участі в ризикованому (венчурне) проекті, направленому на отримання прибутку.
З. Боді, А. Кейн і А. Дж. Маркус	Інвестиції – це витрачання в сьогоденні грошових або інших коштів в очікуванні одержання майбутніх вигод.

Джерело: розроблено авторами) за даними [2]

визначення в основному відповідає міжнародному підходу до розуміння інвестиційної діяльності як процесу вкладення ресурсів, з метою одержання прибутку чи соціального ефекту в майбутньому [1].

Слід зауважити, що законодавче визначення неповно трактує поняття «інвестицій». Адже було зазначено, що метою інвестицій є не лише отримання прибутку або досягнення соціального ефекту, а й інші форми забезпечення розвитку і нагромадження капіталу підприємства.

Розглянемо найбільш поширені визначення поняття «інвестиції».

Проаналізувавши представлені визначення поняття «інвестиції», можна виокремити наступні найбільш поширені підходи до розуміння сутності інвестицій. По-перше інвестиції розглядають як специфічний прийом менеджменту, за допомогою якого здійснюється вплив на подальший розвиток підприємства [3].

По-друге, як частину активу бухгалтерського балансу, необхідного підприємству для нагромадження капіталу, шляхом вкладення коштів і одержання інших вигід, а з іншого боку, як суму власного капіталу і довгострокових зобов'язань підприємства [2].

Третій підхід припускає, що при визначенні поняття «інвестиції» основний акцент необхідно ставити на характеристику конкретного економічного процесу [4].

З урахуванням зазначених підходів досліджуваної категорії, пропонуємо таке визначення поняття інвестиції: це не тільки вкладення капіталу в різні галузі або сфери економіки, в об'єкти підприємницької та інші види діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту, а також економічні ресурси, що спрямовуються на збільшення реального капіталу суспільства.

На практиці інвестиції кожним підприємством здійснюються у формі інвестиційних проектів. А. П. Дука, щоб охопити багатофункціональність поняття «проект», визначає інвестиційний проект у двох аспектах: як документ і як конкретні дії інвестора щодо реалізації своїх інвестиційних намірів. Ці два аспекти набувають такого значення:

1) Інвестиційний проект – це у спеціальний спосіб підготовлена документація, що містить максимально повний опис і обґрунтування усіх особливостей майбутнього інвестування.

2) Інвестиційний проект – це комплекс заходів, що здійснюються інвестором з метою реалізації свого плану нарощування капіталу. Дії інвестора мають бути оптимальними для досягнення цілей за обмежених часових, фінансових та матеріальних ресурсів.

Розглянемо існуючі підходи до визначення поняття сутності поняття «інвестиційний проект» [3].

Усі наведені авторські позиції враховують різні аспекти реалізації інвестиційного проекту.

Проте варто акцентувати увагу на тому, що розглядається інвестиційний проект як об'єкт інвестування, система економічних відносин, націлених на досягнення визначених цілей.

Тому виділяють визначення інвестиційного проекту: комплекс заходів, обмежених у часі, що має одноразовий характер та чітку мету, спрямовану на отримання прибутку чи досягнення соціального ефекту і потребує вкладення визначеного обсягу ресурсів (фінансових, матеріальних, трудових, інтелектуальних та ін.).

Відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність» інвестиційний проект – це сукупність цілеспрямованих організаційно-правових, управлінських, аналітичних, фінансових та інженерно-технічних заходів, які здійснюються суб'єктами інвестиційної діяльності та оформлені у вигляді планово-розрахункових документів, необхідних та достатніх для обґрунтування, організації та управління роботами з реалізації проекту [1].

М. І. Книш, Б. А. Перекатов та Ю. П. Тютіков розглядають інвестиційний проект як система організаційно-правових та розрахунково-фінансових документів, необхідних для здійснення заходів, які містять їх опис.

В. А. Верба, О. А. Загородніх визначають, що інвестиційний проект – це пакет інвестицій і пов'язаних з ними видів діяльності, які характеризуються певною метою, вирішення проблеми досягнення результатів, обмеженістю фінансових ресурсів та наявністю певних зовнішніх умов [5].

При визначенні категорії «інвестиційний проект» слід враховувати основні ознаки:

- можливість зміни комплексу заходів для досягнення мети проекту;
- неповторність (специфічність);
- обмеженість у часі;
- обмеженість ресурсів.

До специфічних особливостей, які притаманні інвестуванню і на яких має базуватися визна-

Таблиця 2

Підходи до визначення сутності поняття «інвестиційний проект»

Підхід	Визначення
Системний	Визначає інвестиційний проект як мікроекономічну систему, яка має свій суб'єкт, об'єкт й тісно взаємодіє із зовнішнім середовищем
Організаційний	Визначає інвестиційний проект як сукупність відносин з приводу створення, розподілу та споживання інвестиційного продукту
Формальний	Визначає інвестиційний проект як сукупність документів, що характеризують інвестиційний проект від його задуму до досягнення заданих показників ефективності
Функціональний	Визначає інвестиційний проект як комплекс (послідовність) дій, забезпечених інвестиціями заходів задля отримання запланованого результату та досягнення поставлених цілей
Ресурсний	Визначає інвестиційний проект як вкладення визначеної кількості ресурсів (матеріальних, фінансових, трудових, інтелектуальних та ін.)
Результативний	Визначає інвестиційний проект як певний результат. Результатом інвестиційного проекту є повернення вкладених коштів та отримання прибутку чи досягнення соціального ефекту

Джерело: [6]

чення сутності інвестиційного проекту, необхідно віднести: вид інвестицій; мета інвестування; чітке визначення часових параметрів.

Проаналізувавши трактування поняття різними авторами, можна запропонувати власний варіант визначення терміну інвестиційного проекту, а саме інвестиційний проект – це системно-обмежений комплекс заходів, документообігу та робіт, в результаті яких очікується економічний результат у вигляді зростання прибутку інвестора. Саме таке визначення включає два аспекти: комплекс заходів та документообіг.

Висновки. Аналіз сутності понять «інвестиції» та «інвестиційний проект» свідчить про значні дослідження в цій області. Незважаючи на чималу чисельність робіт науковців, залишається необхідність у подальшому вивченні понять, оскільки, як показують дослідження, досі не структуровано теорію та не існує єдиного підходу до визначення понять «інвестиції» та «інвестиційний проект», що вимагає поглибленого аналізу з метою розмежування цих понять. Подальше поглиблене дослідження визначень зазначених понять необхідне як в науковій сфері, так і на законодавчому рівні.

Список літератури:

1. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560–XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12/page>
2. Лисиця Л. В. Інвестиційний проект як економічна категорія / Л. В. Лисиця // Управління розвитком. – 2014. – № 2. – С. 108–110. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_2_45
3. Ковальчук В. А. Сутність поняття «національний інвестиційний проект» / В. А. Ковальчук // Розвиток європейського простору очима молоді: економічні, соціальні та правові аспекти: матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. молодих учених та студентів. – Х.: НТМТ. – 2015. – С. 193–197. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10234/1/5.pdf>
4. Мамотенко Д. Ю. Оцінка ефективності інвестиційних проектів / Д. Ю. Мамотенко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2012. – № 628. – С. 209–216. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://vlp.com.ua/files/32_13.pdf
5. Ястребова О. В. Концептуальні підходи до визначення сутності інвестиційного проекту та його життєвого циклу / О. В. Ястребова // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2015. – Вип. 2(3). – С. 150–155. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://95869-202235-1-SM.pdf>
6. Махмудов Х. З. Інвестиційний проект як форма інвестиційного потенціалу підприємства / Х. З. Махмудов, І. І. Петренко // Економіка і регіон, 2011. № 2. – С. 132–136. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://econrig_2011_2_28.pdf

Ткачук И.И., Лядская М.В.

Харьковский торгово-экономический институт
Киевского национального торгово-экономического университета

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ СУЩНОСТИ ПОНЯТИЙ «ИНВЕСТИЦИИ» И «ИНВЕСТИЦИОННЫЙ ПРОЕКТ»

Аннотация

Рассмотрены подходы к определению сущности понятия «инвестиции». Проанализированы подходы к определению понятия «инвестиционный проект». Обобщены существующие определения понятия «инвестиционного проекта». Выделены основные признаки категории. На основе проведенного анализа предложены авторские определения понятий «инвестиции», «инвестиционный проект».

Ключевые слова: проект, инвестиции, инвестиционный проект, расходы, прибыль.

Tkachuk I.I., Lyadskaya M.V.

Kharkiv Trade and Economics Institute
of Kyiv National University of Trade and Economics

MODERN APPROACHES TO THE DEFINITION OF THE ESSENCE OF THE CONCEPTS OF «INVESTMENT» AND «INVESTMENT PROJECT»

Summary

The approaches to the definition of the essence of the concept of «investment» are considered. The approaches to the definition of «investment project» are analyzed. The existing definition of the concept of «investment project» is generalized. The main features of the category are singled out. On the basis of the analysis offered author's definitions of the concepts of «investment», «investment project».

Keywords: project, investment, investment project, expenses, profit.